

Literaire bijlage bij Mijn weekblad

Deze week vervolgen we ons bezoek aan *Het Huis met de honderd ramen*. Twee boeken vragen onze aandacht, een Duitse romanticus en een Schotse schrijfster van historie. Haar naam (Jane Porter) werd later geleend voor de bruid van Tarzan, terwijl ze tegenwoordig regelmatig prijkt op romans in de Harlekijnreeks.

1802

Novalis, *Heinrich von Ofterdingen*

Novalis

Met Friedrich Leopold Freiherr von Hardenberg is in Duitsland het tijdperk van de romantiek begonnen. Als dichter noemde hij zich Novalis (1772 – 1801). Zijn leven stond volledig in het teken van een persoonlijk drama. In zijn jonge jaren werd hij verliefd op de twaalfjarige Sophie von Kühn met wie hij zich zelfs verloofde. Maar het meisje stierf toen ze vijftien was en de dichter was ontroostbaar.

Aan haar graf had hij haar aanwezigheid gevoeld en sindsdien verdiepte hij zich op mystieke wijze in een leven met liefde, droom en dood. Voor hem was de blauwe bloem het symbool van het oneindige romantische verlangen naar het onbereikbare. Voortdurend hunkert hij slechts naar dat ene: de blauwe bloem te aanschouwen. Haar kan hij niet uit zijn gedachten bannen, en over niets anders kan hij dichten of denken.

Dit alles vond zijn neerslag in zijn roman *Heinrich von Ofterdingen*, over de middeleeuwse minnezanger van die naam. Het verhaal is een fictief reisverslag. Heinrich reist met zijn moeder

in het gezelschap van een groep kooplieden naar Augsburg, waar de ouders van haar moeder wonen. Hij maakt kennis met de zin van het leven, hij hoort van een oude mijnwerker over de wereld in het binnenste van de aarde en een kluzenaar leert hem lezen in het boek waarin verleden, heden en toekomst samenvloeien. Hij ontmoet er een dichter en wordt verliefd op diens dochter. Maar steeds keert die blauwe bloem in al zijn dromen en gedachten terug.

1803

Jane Porter, *Thaddeus of Warsaw*

Zo naar binnen gekeerd als Novalis, zo naar buiten gekeerd was Jane Porter (1776-1850). Ze leefde in een wereld vol oorlogen en onrecht, ze keek om zich heen en ze wilde haar tijdgenoten vertellen wat ze had gezien. In Londen ontmoette ze in die tijd vluchtelingen en ballingen uit het geteisterde Polen. Die leefden trots maar verarmd in het gastvrije Engeland. Van hen hoorde ze de verhalen over hun land, dat Rusland, Pruisen en Oostenrijk meedogenloos onder elkaar hadden verdeeld. Ze schreef er een boek over met een pen die, zoals ze zei, was 'gedoopt in hun tranen'.

Thaddeus is een jonge Poolse edelman. Hij stamt af van de beroemde Poolse koning Jan Sobieski. Die heeft meer dan honderd jaar eerder Europa beschermd tegen de aanvallen van de Turken, die toen al voor Wenen lagen. Het is een roerige tijd en de jongeman verlaat huis en haard om onder de vanden van koning Stanislaus zijn vaderland te verdedigen tegen de Russische invasie. In een van die gevechten sneuvelt zijn grootvader en Thaddeus haast zich dan naar het kasteel van zijn moeder om haar te verdedigen. Zijn reddingspoging faalt en ze sterft in zijn armen. Thaddeus vlucht verder. Hij ziet Warschau branden en is getuige van de vernietiging van het kasteel van Sobieski. Tot het einde toe strijdt hij mee in de vergeefse vrijheidsstrijd van mannen als generaal Kosciuszko. Maar na de nederlaag ontvlucht hij zijn opgedeeld vaderland en slaagt erin Londen te bereiken. Daar keert zijn levenslot zich alsnog ten goede. Volgens alle tradities van het genre weet de schrijfster voor haar hoofdpersoon een happy ending te bewerkstelligen. Het raadsel dat altijd als een donkere schaduw over zijn geboorte had gelegen, wordt in zijn nieuwe vaderland plotseling opgelost: hij blijkt een spruit van de familie Somerset te zijn. Nu kan hij toch nog trouwen met een Engels meisje van hoge afkomst.